

Research Article/Araştırma Makalesi

KRİPTO PARA MUHASEBESİ ÜZERİNE YAPILAN TARTIŞMALAR VE FİNANSAL RAPORLAMA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Ümmühan ASLAN¹

Submitted/Başvuru: 31.12.2020

Revised/Düzeltilme: 30.01.2021

Accepted/Kabul: 30.01.2021

Özet

Para, tarihsel süreç içinde bir formdan diğer forma dönüşmüştür. Takasa konu olan emtia, deniz kabuklarına, deniz kabukları altın ve gümüş paraya, altın ve gümüş para, kâğıt paraya, kâğıt para, plastik paraya, plastik para sanal paraya ve son olarak kripto paraya dönüşmüştür.

Şifreli para anlamına gelen kripto para crypto ve currency kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşturulmuştur. Kripto para, merkezi otoriteye veya aracı kuruluşlara bağlı olmaksızın sanal ağ tarafından toplu olarak gerçekleştirilen işlemleri yöneten eşler arası bir teknoloji olarak ifade edilmektedir (Franklin, 2016, 84). Bu paranın güvenliği ise, kriptoloji bilimini kullanarak dijital bir ortamda matematiksel şifrelerle korunmaktadır (Kaplanhan, 2018, 106). Kripto paralara kripto varlık da denilmektedir. Kripto varlıklar, dijital varlık türlerinden birisidir. Dijital varlık; dijital olarak depolanan içerik olarak ifade edilmektedir. Bu içeriklere örnek olarak, dijital resimler, fotoğraflar, videolar, metin yazılar elektronik tablolar veya slaytlar verilebilir. Dijital varlıklar bu saydıklarımızla sınırlı değildir ve her yeni gün yeni dijital varlık içerikleri ortaya çıkmaktadır (<https://merlinone.com>).

¹ Prof. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi. ummuhan.aslan@bilecik.edu.tr, 0000-0002-7926-6244

To cite this article: Bilgic E., & Edogan, M. (2020). Kripto Muhasebesi Üzerine Yapılan Tartışmalar ve Finansal Raporlama Üzerindeki Etkileri. *TIDE Academia Research*, 2(2), 257-286

Kripto para; 2008 yılında Satoshi Nakamoto tarafından yazılan” Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System” başlıklı makale ile gündeme gelmiştir. Bu sebepten dolayı Bitcoin en yaygın bilinen kripto para birimidir. Bitcoin ve diğer kripto para birimlerinin kullanım alanları şöyle sıralanabilir;

- Değişim aracı olarak kullanılabilen,
- Alım ve satım konu olabilmekte,
- Yatırım aracı olabilmekte ve
- Bu para birimlerinin madenciliği yapılarak yeni kripto paralar üretilmektedir.

Kripto paraların yukarıda sıralandığı üzere geniş yelpazeye yayılan özelliklere sahip olması, bu tür dijital varlıkların nasıl muhasebeleştirileceği konusunda gündeme getirmiştir. Bu çalışmada kripto paraların muhasebeleştirilmesi ile ilgili olarak muhasebe alanında global ölçekte faaliyette bulunan muhasebe meslek örgütlerinin, düzenleyici kuruluşların (IASB, AICPA, ACCA, AASB, ASBJ)² ve denetim firmalarının, yaptıkları tartışmalar ve vardıkları sonuçlar ortaya konulmuş ve bu tartışmalarda ortaya konulan görüşlerin, finansal raporlar üzerindeki etkisi analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Varlık, Kripto Paralar, Dijital Varlık Muhasebesi

Jel Sınıflandırılması: M41, M48, M49

² IASB: International Accounting Standards Board
ACCA: Association of Chartered Certified Accountants
AICPA: American Institute of Public Accountants,
AASB: Australian Accounting Standards Board
ASBJ: Accounting Standards Board of Japan

DISCUSSIONS ON CRYPTO CURRENCY ACCOUNTING AND ITS EFFECTS ON FINANCIAL REPORTING

Money has always changed from one form to another. The commodity that is subject to barter has turned into seashells, seashells has turned into gold and silver money, gold and silver money has turned into paper money, paper money has turned into plastic money, plastic money has turned into virtual money and finally crypto money.

Crypto money was created by combining crypto and currency words. Cryptocurrency refers to a peer-to-peer technology that manages the application that is performed collectively by the virtual network, depending on the central authority or intermediary institutions (Franklin, 2016, 84). The security of this money is used digitally using cryptology science, protected by mathematical passwords (Kaplanhan, 2018, 106). Cryptocurrencies are also called crypto assets. Crypto assets are one of the types of digital assets. Digital asset: It is expressed as digitally stored content. Examples of these contents are digital pictures, photos, videos, text, spreadsheets or slides. Digital assets are not limited to these counts, and new digital asset contents are emerging every day. Crypto money was brought to the agenda with the article titled "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System" written by Satoshi Nakamoto in 2008. For this reason, Bitcoin is the most widely known cryptocurrency. Bitcoin and other cryptocurrencies can be used as a medium of exchange, it can be the subject of buying and selling, it can be an investment tool, and mining can be produced for a new coin.

The fact that cryptocurrencies have the above features raised the question of how to account for such digital assets. In this study, the discussions and conclusions of accounting professional organizations, regulatory institutions (IASB, AICPA, ACCA, AASB ASBJ) and auditing firms, which are operating on a global scale in the field of accounting for cryptocurrencies, are presented and the effect of these discussions and conclusions on financial reporting was made analyzed.

Keywords: Digital Asset, Crypto Currency, Digital Asset Accounting

JEL Classification: M41, M48, M49

Extended Summary

Introduction

The digital age we live in has caused transformation in many areas. Big data, artificial intelligence, industry 4.0, machine learning, internet of things and blockchain technology etc. technologies are just a few of the innovations that cause transformation. Crypto currency has emerged as another digital transformation field.

Contrary to what is believed, digital innovations transform the existing system rather than destroying the existing system, as in many other innovations. It can be said that crypto currency also causes a transformation in the current monetary system.

However, every innovation raises many questions at the initial acceptance stage. For example, what will be the impact of the widespread use of artificial intelligence on human workforce, and how people with artificial intelligence will make money to sustain their lives if robots with artificial intelligence will do many jobs that humans do.

There are many questions about cryptocurrencies, and one of these questions is how to account for cryptocurrencies. A full consensus has not yet been reached on this issue, and global accounting organizations and regulatory bodies are working on this issue.

In this study, the opinions and views put forward by global accounting professional organizations, regulatory agencies and big four on this issue are emphasized and the similarities and differences between these ideas and opinions are compared.

Methodology

In this study, firstly cryptocurrencies were discussed, then academic studies on the accounting of crypto currencies were emphasized, and finally, the opinions put forward by AICPA, ACCA, IASB, AASB, ASBJ were presented comparatively and the effect of these discussions on financial reports was discussed.

Conclusion

As a result of the research, it has been seen that global accounting institutions and or-

ganizations agree on the classification of cryptocurrencies as intangible assets. However, considering the business model under which cryptocurrencies are held, it was suggested that it would be appropriate to register in the other inventory class not included in IAS 2.

It has been determined that there is a consensus on the fact that cryptocurrencies do not have cash and cash equivalents and financial instruments. It has been suggested that the value of cryptocurrencies should be determined according to whether they are an intangible fixed asset or that they are kept by an intermediary in order to benefit from short-term price fluctuations and accounted in another inventory.

In terms of international accounting standards, it is emphasized that the accounting of cryptocurrencies is handled within the scope of IAS 38 Intangible Assets, IAS 2 Inventories, IAS 8 Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors. However, the opinions and suggestions made on this subject are not yet official, and the discussions are white paper.

Some of the global accounting institutions stated that the IASB should prepare a separate standard in this regard. Another view is that each new crypto asset or a new asset definition for such entities or establishing a new standard will cause accounting to move away from the essence of accounting.

As a result, discussions on this issue will continue until the rules to be set by the regulatory bodies are officially announced.

In addition, it is important to determine the effect of cryptocurrencies on the financial statements as well as recognition whether a new asset class such as “digital assets or digital money” will be included in this class.

In future scientific studies, a detailed discussion of how financial statements will be affected in the accounting of crypto assets will contribute to the literature.

1. Giriş

İçinde yaşadığımız dijital çağ, birçok alanda dönüşümün yaşanmasına neden olmuştur. Büyük veri, yapay zekâ, endüstri 4.0, makine öğrenmesi, nesnelerin interneti ve blockchain teknolojisi vb. teknolojiler dönüşüme neden olan yeniliklerden birkaçını oluşturmaktadır. Bu çalışmanın konusu oluşturan kripto paralar da başka bir dijital dönüşüm alanı olarak karşımıza çıkmıştır.

Dijital yenilikler de diğer birçok yenilikte olduğu gibi sanıldığı gibi tersine mevcut sistemi yok etmekten ziyade mevcut sistemi dönüştürmektedir. Kripto paraların da mevcut para sisteminde bir dönüşümün yaşanmasına neden olduğu söylenebilir. Ancak her yenilik ilk kabul aşamasında birçok soruyu da gündeme getirmektedir. Örneğin yapay zekaların yaygınlaşmasının insan iş gücüne olan etkisinin ne olacağı ve yapay zekaya sahip robotların insanların yaptığı birçok işi yapacak olması durumunda, insanların yaşamlarını idame ettirmek için nasıl para kazanacağı gibi. Kripto paralar konusunda da cevabını bekleyen birçok soru bulunmaktadır ve bu sorulardan bir tanesi de kripto paraların nasıl muhasebeleştirileceği sorusudur. Bu konu üzerinde tam bir uzlaşma henüz sağlanamamıştır ve bu konuda global muhasebe örgütleri ve düzenleyici kurumlar çalışmalar yapmaktadır.

Bu çalışmada, global muhasebe meslek örgütleri, düzenleyici kurumlar ve büyük denetim şirketlerinin bu konuda ileri sürdükleri düşünceler ve görüşler üzerinde durulmuş ve öne sürülen bu düşünce ve görüşler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda öncelikli olarak kripto paralar ele alınmış, daha sonra kripto paraların muhasebeleştirilmesi konusunda yapılan akademik çalışmalar üzerinde durulmuş ve son olarak da AICPA, ACCA, IASB, AASB, ASBJ tarafından öne sürülen görüşler karşılaştırmalı olarak ortaya konulmuş ve bu tartışmaların finansal raporlar üzerindeki etkisi ele alınmıştır.

2. Kripto Paralar Hakkında Genel Bilgiler

Paranın tarihi M.Ö 9000'li yıllarda, takas ile Mısır'da başladığı kabul edilmektedir. İlk resmi para Lidya Krallığı tarafından M.Ö 600'lü yıllarda basılmıştır. İlk altın ve gümüş paraların M.S. 1250 yılında Floransa'da, ilk kâğıt para ise M.S. 1661 yılında İsviçre'de basılmıştır. 1860 yıllarda Western Union ve zamanın endüstri devi şirketler telgraflar aracılığı ile elektronik para transferinin ilk uygulamasını başlatmışlardır. 1946 yılında plastik

para olarak da isimlendirilen kredi kartı İngiltere’de John Biggins tarafından icat edilmiştir. 1999 yılına gelindiğinde ise cep telefonları aracılığı ile mobil bankacılık işlemleri başlamıştır. 2008 yılında temassız ödeme kartları ortaya çıkmış ve 2014 yılında Bartecard olarak isimlendiren bir kart aracılığı ile takas işlemi tekrar gündeme gelmiştir. Bu tarihi süreç ve araştırmalar paranın, tarihi döngüsünü tamamladığını ve takas ortamına dönüş ile başlangıç noktasına tekrar geldiğini göstermektedir. Günümüz iş yaşamında insanların % 80 oranında para yerine takas işlemi yapmayı kabul ettiği de bu görüşü desteklemektedir (Danyal, 2018).

Para, mal ve hizmet ticaretini kolaylaştırmak için yüzyıllardır kullanılmaktadır. Paranın biçimi yukarıda bahsedilen tarihsel süreçten de anlaşıldığı üzere daima değişmiştir. Ancak, para türleri açısından bir sınıflamaya tabi tutulduğunda temelde *emtia parası; temsili para ve itibari para (fiat para)* şeklinde üçe ayrılmaktadır (E&Y, 2019).

- **Emtia parası:** kendi içinde değeri (içsel değeri) ve para olarak kullanımında değeri vardır (örneğin, değerli metaller, tuz, tütün, kahve ve buğday paraları).
- **Temsili para:** içsel değeri çok azdır veya hiç yoktur. Ancak temelde bir değeri temsil eder (örneğin, altın sertifikaları ve belirli bir miktar altın veya gümüşe karşı takas edilebilen depozito notları).
- **İtibari para (Fiat parası):** bir hükümet tarafından para olarak ilan edilir ve yasal ödeme aracı olmaktan dolayı değer elde eder.

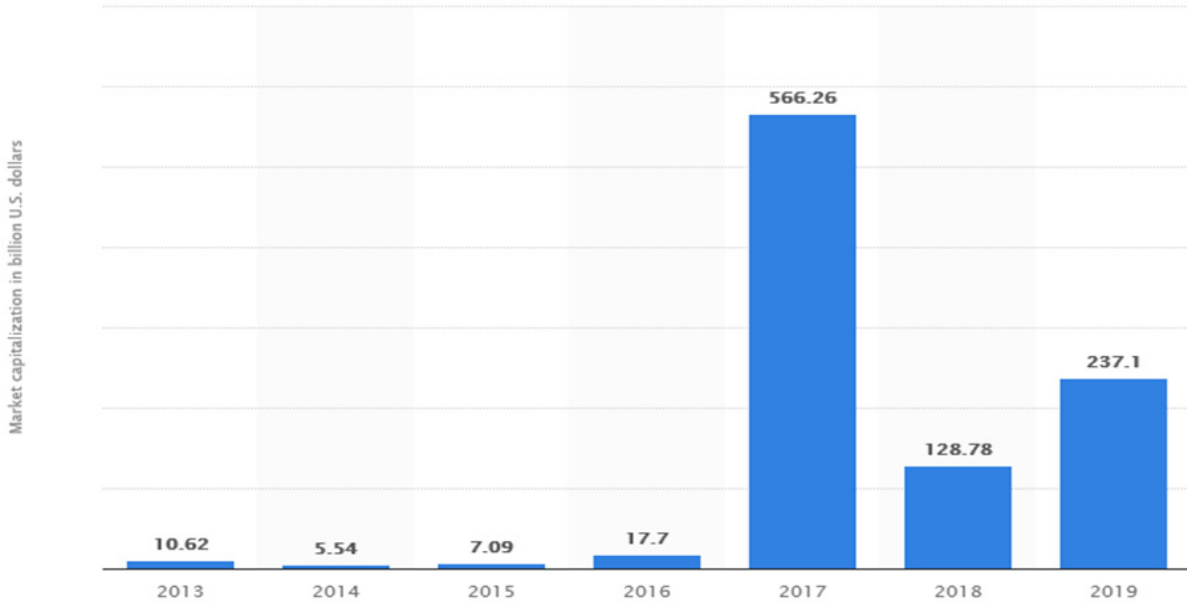
Bir başka kaynak ise para türlerini aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır (<https://think.ing.com>).

- **Nakit Para:** fiziksel paralar ve herhangi bir para biriminin notları (banknot vb.)
- **İtibari para (fiat para):** para birimine doğrudan erişim sağlayan mekanizmalar; temassız ödeme kartları
- **Dijital para birimleri:** merkezi bir kurum tarafından oluşturulan veya güvence altına alınan çevrimiçi para birimleri; Facebook’un LIBRE’si veya gelecekte oluşması beklene merkez bankası dijital para birimleri vb.

- **Kripto para birimleri:** merkezi bir organ tarafından oluşturulmayan veya güvence altına alınmayan, ancak bireylerarası bir ağ tarafından oluşturulan çevrimiçi para birimleri; Bitcoin, Ethereum vb.

Bu çalışmanın konusunu oluşturan kripto para birimleri, kriptografi temelli blok zinciri olarak adlandırılan bir yapı kullanılarak oluşturulan, fiziksel varlıkları olmayan, herhangi bir merkezi bulunmayan, herhangi bir otorite tarafından kontrol edilemeyen, taraflar arası hızlı, düşük maliyetli ve güvenli bir para transferi sağlayan, elektronik ortamlarda işlem gören sanal para birimleri olarak tanımlanabilir. (Şahin, 2018: 899)

2008 yılında Satoshi Nakamoto'nun, "Bitcoin: Eşten-eşe Nakit Ödeme Sistemi" adlı bir makale ile Bitcoin detaylarıyla anlatılarak günümüz kripto para birimlerinin doğuşuna öncülük etmiştir. En son Coinmarket verilerine göre; piyasada 5127 tane kripto para birimi olduğu ifade edilmekle birlikte; Coinmarketcap web sayfasında en çok işlem gören, 200 kripto para takip edilmektedir (Coinmarket, 2020).

Grafik 1: Kripto Paraların Piyasa Kapitalizasyonu

Kaynak: Statista, 2020.

Yukarıdaki grafikte kripto paraların 2013 yılından 2019 yılına kadar piyasa kapitalizasyon³ seyri görülmektedir. Kripto paraların piyasa 2017 yılında önemli bir hacme ulaşmıştır. 2018 yılında düşüş olmuş ve 2019 yılında yine yükselişe geçmiştir.

Kripto paralar kullanılmaya başlanması ile birlikte bu paraların birçok bilinmeyen yanı, araştırılmaya, tartışılmaya devam etmektedir. Örneğin; ING Survey tarafından Avrupa ülkelerinde yapılan bir araştırmada, toplumun gelecekte bu paralar ile online harcama yapması veya yatırım yapmaları ile ilgili olarak düşüncelerinde tam bir kesinlik olmadığı, olumlu olumsuz ve bu konuda hiçbir düşüncesi bulunmayanların sayısının eşit olduğu elde edilmiştir.

Kripto paralar ile ilgili tartışılan bir diğer konu ise bu paraların işletme faaliyetleri açısından; bir ticari mal veya bir maddi olmayan duran varlık olup olmadığı, yatırım faaliyetleri açısından ise bir yatırım aracı olup olmadığıdır.

3. Literatür

Literatürde kripto paraların muhasebeleştirilmesi üzerine yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde aşağıdaki çalışmalara ulaşılabilmektedir. Bu çalışmalar akademik araştırma yöntemi olarak derleme özelliği taşıyan çalışmalardan oluşmuştur. Oldukça yeni bir konu olmasından dolayı akademik araştırmalardan ziyade teknik not şeklinde görüş ve önerilerin yer aldığı internet kaynaklarının daha yaygın olduğu görülmüştür.

Raiborn & Sivitanides (2015) tarafından yapılan “Accounting Issues Related to Bitcoins” başlıklı çalışmada kripto paraların sınıflandırılması, kripto para madenciliği, kripto paraların yatırım aracı olarak alınıp satılması, değişim aracı olarak kullanılması ve birleşme & devralma işlemleri ile dipnot açıklamalarında nasıl değerlendirilmesi gerektiği ele alınmıştır.

Arslantaş Ateş (2016) tarafından yapılan “Crypto Currencies, Bitcoin and Accounting” başlıklı çalışmada, Kripto paraların muhasebeleştirilmesi konusu ile ilgili olarak, “Firmalar, ister satışlarına karşılık bitcoin kabul etsin, ister bitcoini direk olarak bitcoin borsasından satın alsın sonuçta edindiği bitcoini yabancı para olarak değerlendirmeli ve diğer yabancı paralar gibi 100 Kasa ana hesabının altında “bitcoin kasası” şeklinde bir yardımcı hesapta kayda almalıdır” önerisinde bulunulmuştur. Ayrıca bu hesapta takip edilen bit-

3 Piyasa Kapitalizasyonu; Halka açık, borsaya kota bir işletmenin hisse adedi ile piyasadaki hisse senedi fiyatının çarpımıdır.

coinler elden çıkarıldığında hesap, alış değeri ile alacaklanmalı ve elden çıkarıldığı günkü değeri o günkü kurdan hesaplanmalı ve aradaki fark 646 Kambiyo Kârı ve 656 Kambiyo Zararları hesaplarından uygun olanında izlenmelidir.” açıklaması yapılmıştır.

Prochozca (2018) tarafından yapılan “Accounting for Bitcoin and Other Cryptocurrencies under IFRS: A Comparison and Assessment of Competing Models” başlıklı çalışmada, IFRS temelinde kripto paraların muhasebeleştirilmesi konusundaki boşlukla ilgili değerlendirmeler, karşılaştırmalar yapılmış ve önerilerde bulunulmuştur. Kripto paraların nakit, finansal araç, emtia veya maddi olmayan duran varlık olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği tartışılmıştır.

Dizkırıcı ve Gökğöz (2018) tarafından yapılan “Kripto Para Birimleri ve Türkiye’de Bitcoin Muhasebesi” başlıklı çalışmada, Türkiye’de Bitcoin işlemlerinin muhasebeleştirilmesi hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Adı geçen çalışmada kripto paralardan, Bitcoin’in muhasebeleştirilmesi üzerinde durulmuş ve Bitcoin döviz cinsi yabancı para olarak kabul edilerek, “108 Diğer Hazır Değerler Hesabı”nda muhasebeleştirilmesinin uygun olacağı dile getirilmiştir. Türkiye’de parayla ölçülme kavramı gereği bütün yabancı paralı işlemler ulusal para birimi olan Türk Lirası’na çevrilerek kayıt altına alınmaktadır. Dolayısıyla kripto paraların muhasebenin temel kavramlarından özün önceliği kavramı gereği bir yabancı para olarak değerlendirilip işlem tarihindeki kur üzerinden Türk Lirası’na çevrilerek kayıt altına alınması uygun görülmüştür.

Şahin (2018) tarafından yapılan “TMS & TFRS Işığında Muhasebe, Vergi ve Denetim Açısından Bitcoin ve Diğer Kripto Para Birimleri” başlıklı çalışmada, kripto para birimlerinin TMS ve TFRS ışığında muhasebeleştirilmesi, vergiye konu edilmesi ve denetim açısından durumunun ele alınması üzerinde durulmuştur. Kripto paraların maddi olmayan duran varlık olarak ele alınması ve bu şekilde muhasebeleştirilmesinin en uygun yöntem olduğu kanaatine varılmıştır.

Serçemeli (2018) tarafından yapılan “Kripto Para Birimlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Vergilendirilmesi” başlıklı çalışmada, “kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda kullanım alanı ve şekline bakılarak, özün önceliği kavramı gereğince muhasebe kayıt işlemleri Bitcoin’in ticari mal, hazır değer ya da menkul kıymet olarak değerlendirilmesine göre yapılmalıdır” önerisinde bulunulmuştur.

Yalçın (2019) tarafından yapılan “Kripto Değişim Araçlarının Muhasebeleştirilmesi”

başlıklı çalışmada, kripto para madenciliğini yapan, değişim aracı olarak kullanan, alım satımını yapan işletmeler için ülkemizdeki Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ve Uluslararası Muhasebe Standartları hükümleri doğrultusunda muhasebeleştirme ve finansal tablolarda sunum konuları ele alınmıştır.

Yumuşaker (2019) tarafından yapılan ”Kripto Para ve Tipleri, Bitcoin Olgusu ve Muhasebesi” başlıklı çalışmada, kripto paraların, yabancı para olarak değerlendirilmesi durumunda “108 Diğer Hazır Değerler” hesabında, emtia olarak kabul edilmesi durumunda ise “157 Diğer Stoklar hesabında” muhasebeleştirilmesi önerilmiştir.

Kızıl (2019) tarafından yapılan “Türkiye’de Kripto Paranın Vergilendirilmesi ve Muhasebeleştirilmesi” başlıklı çalışmada, kripto paraların, menkul kıymet olması, emtia olması, madencilik yaparak kripto para elde edilmesi, nakit ve nakit benzeri olması durumunda muhasebeleştirilmesi örnekler yardımı ile ele alınmıştır.

Yukarıda verilen akademik çalışmalara bakıldığında kripto paraların muhasebeleştirilmesinin nasıl yapılacağı üzerine, henüz ortak bir görüşe varılamadığı ve bu konuda çalışma yapan araştırmacılarının, bireysel görüş ve önerileri doğrultusunda kripto paraların muhasebeleştirilmesinin nasıl olacağı münferit olarak ortaya konulmuştur. Bu çalışmada ise, kripto paraların kullanılma “*biçimlerine göre*” sınıflandırılması ve ölçülmesi konusunda küresel boyutta faaliyette bulunan muhasebe kurum, kuruluş ve meslek örgütleri ile denetim şirketlerinin, bakış açıları ortaya konulmaktadır. Kripto paraların nasıl muhasebeleştirileceği ile ilgili, otorite kurumların görüşlerinin bağlayıcı olması, bu konuda yapılan tartışmaları önemli kılmaktadır. Çalışmada bu görüşlerin ortaya konulması, bu çalışmayı diğer çalışmalardan farklı kılmaktadır.

4. Kripto Paraların Muhasebeleştirilmesi Konusunda Küresel Muhasebe Kurum ve Kuruluşları Tarafından Ortaya Konulan Görüşler

Kripto paralar ve muhasebeleştirilmesi beş farklı işleme konu olabilmektedir. Bunlardan birincisi madencilik yaparak kripto para üretme ve yine madenci olarak kripto para işlem transferlerinde aracılık yaparak bir nevi noter olarak işlemlerin doğruluklarını onaylayarak komisyon geliri elde etme işlemidir.

İkinci işlem, bitcoin gibi kripto para alım satımının yapılmasına aracılık edilerek, bir borsada aracı olarak komisyon gelirleri elde etme işlemidir. Üçüncü işlem, yatırımcı olarak

Bitcoin alım satım fiyat farkından yararlanılarak kazanç elde etmeyi hedeflemek işlemidir. Dördüncü işlem, ticari mal ya da hizmet alımında ödeme aracı olarak kullanılma işlemidir. Beşinci işlem ise, Bitcoin dışında herhangi bir kripto para için “Kripto Paraların İlk Halka Arzı”ndan yararlanarak gelecekte fiyat yükselmelerinden yararlanma işlemidir. Bunların dışında da her gün yeni fırsatlar ve para kazanma yöntemlerinin oluşacağı da açıktır. (Serçemeli, 2018). Dolayısıyla bu tür varlıkların muhasebeleştirilmelerinde, bu varlıkların;

- Hangi hesap sınıfına alınacakları
- Hangi değerlendirme ölçüğüne göre değerlendirilecekleri
- Hangi muhasebe standardı/standartları kapsamına değerlendirilecekleri,
- Üçün Kişiler Adına Cripto Para Bulundurma(saklama) durumunda nasıl bir yol izleneceği sorularının cevaplanması gerekmektedir.

Bu çalışmada, kripto paraların muhasebeleştirilmesi ile ilgili sınıflandırma, ölçme ve kripto paraların hangi standartlar kapsamında ele alınması gerektiği ile ilgili yapılan tartışmalar üzerinde durulacaktır.

4.1. Kripto Paraların Sınıflandırılması

Bir mali işlemin, hangi hesaba ve hangi değer üzerinden kayda alınacağını belirlemesi ilk muhasebeleştirme başlığında ele alınmaktadır. Dijital varlık olarak kabul edilen kripto paraların finansal durum tablosunda hangi varlık hesabında ve hangi değer üzerinden, kayda alınacağı tartışmaların odağında yer almaktadır. Bu konuda ACCA, AICPA, IASB, AASB ve ASBJ gibi global muhasebe kuruluşları ile büyük denetim şirketlerinin yayınladıkları teknik notlar ve tartışma metinleri bulunmaktadır. Bu metinlerde kripto paraların sınıflandırılmasına yönelik aşağıdaki görüşler dile getirilmiştir.

4.1.1. Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü'nün Görüşü

Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (AICPA&CIMA)⁴ Aralık 2019 tarihinde “Accounting for and Auditing of Digital Asset” başlıklı uygulama rehberi nite-

⁴ AICPA: American Institute of Public Accountants, CIMA: Chartered Institute of Management Accountants. 2014 Yılından buyana bu iki kurum işbirliği yapmışlardır.

liğindeki bülteni yayınlamıştır. Bu bültende kripto varlıklar dijital varlıklar alt türü olarak tanımlanmıştır. Kripto varlık: Bir değişim aracı olarak işlem gören ve aşağıdaki özelliklere sahip olan varlık olarak ifade edilmektedir.

- Bir merkezi yönetim veya kamu kurumu tarafından çıkarılmamış olması,
- İki taraf arasında yapılan bir sözleşmeye dayanmamış olması,
- Menkul Kıymetleri düzenleyen yasalarda tanımlanan, menkul kıymet özelliği taşımayan varlıklar olması,

Tanımı yapılan kripto varlıklardan en yaygın olanı bitcoin vb. kripto paralardır. Bu raporda kripto paraların hangi hesap sınıfına alınıp alınmayacağı aşağıdaki şekilde değerlendirilmiştir.

Raporda “nakit ve nakit benzerleri” hesap sınıfı, merkezi kurum veya kuruluşlar tarafından yayınlanan değerlerin yer aldığı hesap sınıfı olduğu için kripto paraların nakit ve nakit benzerleri grubunda yer almalarının uygun olamayacağı belirtilmiştir.

Bunun yanında kripto paraların, sözleşmeye dayanmamış olmaları ve vadelerinin olmamasından dolayı, finansal araçlar sınıfına alınmalarının da uygun olmayacağı dile getirilmiştir.

Her ne kadar kripto paralar olağan iş akışı içinde satışa konu olabilse de bunlar maddi varlık olmadıkları için stok tanımını da karşılamadığı belirtilmiştir.

Yukarıdaki tanımlamada belirtilen özellikler kapsamına giren kripto paraların “maddi olmayan duran varlık” sınıfına alınması uygun görülmüştür. AICPA&CIMA bu kararı alırken FASB’in⁵ ACS sözlüğünde yapılan maddi olmayan duran varlık tanımı ile yukarıda sayılan özelliklerin uygun olduğundan yola çıktıklarını vurgulamışlardır. İlgili sözlükte maddi olmayan duran varlık; fiziksel özelliği olmayan (finansal varlıklar dahil) varlıklar olarak ifade edilmiştir.

AICPA’nın yaptığı çalışmada maddi olmayan varlıkların belirli bir ömre mi yoksa belirsiz bir ömre mi sahip olduğu ele alınmıştır. FASB’in 350-30-35-4 numaralı yönergelerinde

5 FASB: Financial Accounting Standard Board

maddi duran varlığın faydalı ömrünün sınırlı olmasının veya sınırsız olarak öngörülmesinin koşullarının belirtildiği ifade edilmiştir.

Kripto paraların, işletme için faydalı ömrüne uygulanan herhangi bir içsel sınır yoksa **belirsiz ömre sahip maddi olmayan duran varlık olarak sınıflandırılması uygun görülmüştür.**

4.1.2. Fermanlı ve Kamudan Ruhsatlı Muhasebeciler Birliği'nin Görüşü

Fermanlı ve Kamudan Ruhsatlı Muhasebeciler Birliği'nin (ACCA) “stratejik işletme araştırmaları ve raporlaması” yapan ekibi tarafından yayınlanan teknik makalede; kripto paraların ilk bakışta nakit ve nakit benzeri varlıkların başka bir formu olarak görülebileceği ancak bu varlıklar, nakit ve nakit benzeri varlıkların özellikleri ile birebir aynı özelliğe sahip olmadığı ve IAS 7 ve IAS 32’de tanımladığı üzere bu tür varlıkların, nakit ve nakit benzeri varlıklarda olduğu gibi mal ve hizmet alım satımında bir değişim aracı özelliği taşımadığı dile getirilmiştir.

IAS 7, nakit benzerlerini “bilinen nakit miktarına kolayca dönüştürülebilen ve önemsiz değer değişikliği riskine maruz kalan kısa vadeli, oldukça likit yatırımlar” olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle, kripto para birimleri önemli fiyat dalgalanmalarına maruz kaldıkları için nakit eşdeğeri olarak sınıflandırılmaz. Bu nedenle, dijital para birimlerinin IAS 7 uyarınca muhasebeleştirilebilen nakit veya nakit benzerlerini temsil etmediği öngörülmektedir.

Adı geçen makalede, sezgisel olarak, kripto para biriminin IFRS 9 uyarınca gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılan bir finansal varlık olarak muhasebeleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ancak, bu varlıkların finansal araç tanımlanmasına uygun olmadığı belirtilmiştir. Bilindiği üzere finansal araçlar, bir işletmenin varlığını diğer işletmenin borcunu veya özkaynağını artıran sözleşme olarak tanımlanır. Kripto para birimi bir borçlanma aracı veya bir hisse senedi türünde bir menkul kıymet değildir. Bu nedenle, kripto para biriminin finansal varlık olarak değerlendirilmesinin uygun olmayacağı vurgulanmıştır.

Ayrıca ilgili makalede, “eğer bir işletmenin ana faaliyet konusu kripto para alım satımı ise, kripto paralar IAS 2 kapsamında stok olarak değerlendirilebilir şekilde” görüş bildirilmiştir. Ancak, stoklara kayıt edilen “kripto paraların, elde bulundurma amacı fiyat

hareketlerinden faydalanma amacı taşıması durumunda IAS 2 Stoklar standardına göre kripto paraların, maliyet değeri düşülmüş gerçeğe uygun değeri üzerinden değerlendirilmelerinin mümkün olamayacağı” ifade dirmiştir.

Son olarak, kripto para birimlerinin IAS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar standardı uyarınca bir maddi olmayan duran varlık tanımını karşıladığı ifade edilmiştir. (IAS 38 maddi olmayan duran varlığı, fiziksel niteliği olmayan ve parasal varlık olmayan bir varlık olarak tanımlamaktadır.)

4.1.3.Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu’nun Görüşü

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu(IASB) bünyesinde faaliyete bulunan ve yayınlanan standartlara ait görüş ve yorumlarda bulunan komite(IFRIC)⁶ Haziran 2019 tarihinde kripto paralar konusunu ele almıştır. Komite kripto parayı; güvenliği için şifreleme sistemini kullanan, dağıtık defter ortamına kayıtlı, herhangi bir yasal kurum tarafından düzenlenmeyen, sahibi ile karşı taraf arasında bir sözleşmeye dayanmayan sanal para olarak tanımlamıştır.

Komite ayrıca kripto paraların hangi muhasebe standardı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ile ilgili aşağıdaki açıklamaları yapmıştır.

- Kripto paraların, IAS 38 Maddi Olmayan Duran Varlık standardının 8. paragrafı uyarınca, fiziksel özelliği olmayan bir varlık olarak tanımlanabileceği,
- Kripto paraların, IAS 38 Standardının 12. paragrafına göre, maddi olmayan duran varlığın “belirlenebilirlik” kriterlerine uygun olduğu,
- Kripto paraların, IAS 21 Kur Değişim Etkileri standardının 16. paragrafına göre, parasal olmayan bir kalemin temel özelliğini taşıdığı vurgulanmıştır.

Sonuç olarak, Komite, “bir kripto para, sahibine sabit veya belirlenebilir miktarda para birimi alma hakkı vermemesi koşulu ile sahibinden ayrılabilirdiği ve ayrı ayrı satılabilme veya transfer edilebilme özelliğine sahip ise IAS 38’deki bir maddi olmayan duran varlık tanımını karşılıyordu ve bu hesap grubunda kayda alınmalıdır” görüşünü dile getirmiştir.

⁶ IFRIC: International Financial Reporting Interpretations Committee

4.1.4. Avusturalya Muhasebe Standartları Kurulu'nun Görüşü

Avusturalya Muhasebe Standartları Kurulu (AASB) Aralık 2016 tarihinde “Digital currency – A case for standard setting activity” başlıklı raporunda kripto paraların muhasebeleştirilmesi ile ilgili ilk çalışmayı yayınlayan kurul olmuştur ve diğer uluslararası muhasebe kurul ve örgütlerinin bu konuda görüş oluşturmalarına da yol göstericisi olduğu söylenebilir. Bu çalışma diğer kurumların yaptığı çalışmalar ile kıyaslandığında daha kapsamlı olduğu da görülmektedir.

AASB kripto paraların, sınıflandırılması, ölçülmesi konusu üzerinde durmanın dışında IASB'in bu konuda ne tür çalışmalar yapması üzerinde görüş ve önerilerde bulunmuştur. Yukardaki bölümlerde ele alındığı üzere, AASB kripto paraların, sınıflandırılması konusunda, nakit, finansal araç, maddi olmayan duran varlık ve stok hesaplarına kaydedilmesi ya da edilmemesi tartışmalarını başlatmıştır.

IASB'in bu konuya çözüm getirmesi konusunda nakit ve nakit benzeri, finansal araçlar, stoklar ve maddi olmayan duran varlık tanımlarını değiştirmesi ve kripto paraları da içine alacak varlık tanımlaması yapması önerilmiştir. IASB'in bu varlıkların tanımlarını yeniden yapması durumunda oluşabilecek avantaj ve dezavantajlar hakkında görüşlerini açıklamışlardır. Bu varlık tanımlarının değiştirilmesinin kripto paraların sınıflandırılması sorununa çözüm bulunmasına neden olacağı, ancak Karbon kredileri ve su hakları gibi varlıklar için neden bir tanımlama yapılmıyor sorusunu da gündeme getireceği belirtilmiştir. Ayrıca, kripto para birimleri muhasebesi, stoklar dışında alım satım amaçlı veya finansal araçların dışında yatırım amaçlı tutulan kripto varlıklar diğer maddi olmayan varlık ve diğer emtia türlerinin muhasebesi şeklinde ele alınması ifade edilmiştir.

4.1.5. Japon Muhasebe Standartları Kurulu'nun Görüşü

Japonya Muhasebe Standartları Kurulu (ASBJ) Mart 2018'de, Japon GAAP kapsamında 'sanal para birimleri' için bir muhasebe standardı yayınlamıştır (54. Standart). Bu yönetmelikte, kripto para yerine sanal para ifadesi kullanılmıştır. Sanal paralar, ödeme aracı olarak, elektronik veri sistemi kullanılarak transfer edilebilen, takas edilebilen veya yasalarca kabul edilen diğer sanal para birimleri ile değiştirilebilen bir değişim aracı olarak ifade edilmiştir.

Bu standarda göre, bir sanal para, işletmede bulunan sanal paralar veya işletmeler adına başkalarında bulunan sanal paralar olmak üzere iki şekilde ele alınmıştır.

ASBJ, sanal para birimlerinin, satış veya bir başka paraya çevrilebilme özelliğinden dolayı, gelecekte işletmeye bir nakit girişi sağlayacağını ve bu açıdan bir varlık olarak tanımlanabileceğini ifade etmiştir. Ancak sanal paraların, nakit ve nakit benzeri, finansal araç, stok ve maddi olmayan duran varlık özelliği taşımadığını bu nedenle bağımsız bir varlık sınıflaması içinde değerlendirilmesini vurgulamıştır.

Standart uyarınca, bir işletme tarafından kendi adına elde tutulan aktif bir piyasası olan sanal para birimleri, piyasa değerine göre ölçülmelidir. Piyasa değerinde meydana gelen değişimler, kar veya zararda gösterilmelidir. Aktif bir pazarı bulunmayan sanal para birimleri maliyet ve tahmini elden çıkarma değerinden düşük olanı ile ölçülmelidir. Sanal paraları müşterisi adına (bankalar gibi saklama kurumları) elinde bulunduran bir sanal para birimi alıcısı ve satıcısı olan işletmeler, satıcısı sanal para birimlerini, başlangıçta piyasa değerlerinde ve aynı miktarda karşılık gelen bir yükümlülük ile muhasebeleştirmelidir.

4.1.6. Büyük Denetim Şirketlerinin Görüşleri

E&Y Eylül 2019 tarihinde “Applying IFRS Accounting by holders of crypto assets” başlıklı bülteninde, IFRS kapsamında kripto paraların hangi standart kapsamında değerlendirileceğini ele almıştır.

Kripto paralar, fiziki özellikleri olmadığı için IAS 16 Maddi Duran Varlık Standardı, IAS40 Yatırım Amaçlı Gayri Menkuller standardı kapsamında ele alınamayacağı ve kripto para madenciliğinin ise IAS 41 Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi standardında bahsedilen maden kaynakları tanımına uygun olmadığı ifade edilmiştir. Kripto paraların, iş modellerine göre Nakit ve Nakit Benzeri, Finansal Araçlar, Stoklar, Maddi Olmayan Duran Varlık ve Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar standardı kapsamında sınıflandırılmasının yapılabileceği önerilmektedir.

KPMG uzmanları Nisan 2019 tarihinde, kuruluşların kripto varlıkları, işlerinin bir parçası olarak entegre etmelerine yardımcı olmak için bir çerçeve geliştirmişlerdir. Bu çerçeve aşağıdaki adımlardan oluşmaktadır.

Tablo 1: Kripto Varlıklara Ait Raporlama ve Denetim Çerçevesi

Faaliyet	Eylem	Çıktı
Muhasebe Politikasının Belirlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Kripto Varlıklar İçin Muhasebe Politikasını Belirle, • Belirlediğin Muhasebe Politikasını Doküman haline getir, • Belirlediğin muhasebe politikalarını dipnotlarda açıkla, 	<ul style="list-style-type: none"> • Muhasebe politika ve direktifleri • Açıklama şablonları
Değerleme Ölçüsünün Belirlenmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Elde bulunan kripto varlıkların özelliğine göre değerlendirme yöntemini belirle, • Belirlediğin değerlendirme yöntemine ait destek ve danışmalık hizmeti ver, 	<ul style="list-style-type: none"> • Değerleme direktifleri ve Raporları
İşletmeye Olan Etkisinin Değerlendirilmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Mevcut sistemin işlevselliğini ve boşluklarını değerlendir, • Veri ihtiyacı ve veri eksikliklerini belirle, • Yeni süreç ve kontrol ihtiyaçlarını belirle, 	<ul style="list-style-type: none"> • İhtiyaçlara ait Belgeler, Süreçler, • Teknoloji ve Veri Eksikliği Analiz Raporu,
Planların Uygulanması	<ul style="list-style-type: none"> • Güçlü Bir Uygulama Zaman Çizelgesi Belirle ve Yönet 	<ul style="list-style-type: none"> • Planın Uygulanması

Yukarıdaki çerçeve içeriğinden anlaşıldığı üzere, KPMG kripto paraların muhasebeleştirilmesinde kesin bir görüşte bulunmamış ve bir iş modeli dahilinde muhasebeleştirme ve denetim sırasında verilecek kararların adımlarını tespit etmeye çalışmıştır.

Price Waterhouse Cooper Aralık 2019 tarihinde “In depth a look at current financial reporting issues” başlıklı bülteninde, kripto paraların bir stok olarak kabul edilmesi durumunda. IAS 2’nin 3.(b) Paragrafında açıklanan ve IAS 2 kapsamındaki stok tanımlamasına uygun olmayan, kısa vadeli alım satım amaçlı araçların elinde bulunan, yakın gelecekte satma amacı ya da fiyatlardaki iniş çıkışlardan kar elde etme ya da aracılık karı doğurmak amacıyla edinilen stok türüne uygun oldukları ifade edilmiştir.

Bu tür stoklar da IAS 2 kapsamına girmemektedir. Araçların elinde bulunan ve alım satım amaçlı elde bulundurulmuş stok türü olarak kabul edildiğinde ise satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri üzerinden kar ve zararda muhasebeleştirilmeleri gerekmektedir.

Deloitte “Financial Reporting Alert “bülteninin 9 Temmuz 2018 tarihli sayısında “Classification of Cryptocurrency Holdings” başlıklı bir makale yayınlamıştır. Bu makalede AICPA’nın yukarıda açıklanan görüşleri ile birebir aynı düşüncede olduklarını, kripto paraların maddi olmayan duran varlıklar olarak sınıflandırılmaları gerektiğini ve eğer süre açısından bir sınırlama içermiyorsa bu varlıkların süresiz maddi olmayan duran varlık sınıfında muhasebeleştirilmeleri önerilmiştir.

4.2. Kripto Paraların Ölçümü

Ölçüm ilk muhasebeleştirmeden sonra ilgili kalemlerin raporlama tarihinde hangi değerleri üzerinden raporlanacağını konu alır. Ölçüm raporlamanın gerçeği yansıtması açısından oldukça önemlidir. Kripto paraların, ilk muhasebeleştirmeden sonra hangi değerlendirme ölçüsüne göre ölçüleceği, ilk muhasebeleştirmede hangi sınıfa alındıklarına bağlıdır.

Kripto paraların maddi olmayan duran varlık sınıfına alınması veya aracı kurumun elinde alım satım amaçlı kısa vadeli stok (IAS 2 kapsamında stok niteliği taşımayan) olarak sınıflandırılması durumunda ölçüm değerleri farklı olacaktır.

AICPA’nın çalışmasına göre, eğer bir kripto varlık bir maddi olmayan duran varlık ola-

rak(ömürü belli olmayan) sınıflandırılmış ise, amortismanına tabi tutulmaz ve maliyet değeri ya da yeniden değerlendirme modeline göre değerlendirilir. Değer düşüklüğü testine tabidirler ve eğer bir değer düşüklüğü meydana gelmesi durumunda değer düşüklüğü K/Z'da muhasebeleştirilir.

AICPA değer düşüklüğünün belirlenmesinde işletmelerin hangi değişkenleri dikkate alacaklarını belirlemeleri gerektiğine vurgu yapmıştır.

FASB'ın (ASC 350-30-35-20) sayılı düzenlemesinde, belirsiz ömürlü bir maddi olmayan duran varlık olarak sınıflandırılan bir dijital varlığın gerçeğe uygun değeri, bir raporlama döneminin ortasında defter değerinin altına düşüyse (yani değer düşüklüğü meydana gelmişse), ve ilgili varlığın değeri eğer aynı dönemin sonunda geri kazanılsa bile değer düşüklüğü kaydı iptal edilmez

ACCA'ya göre bir kripto para IAS 38 kapsamında değerlendirilecek ise maliyet veya yeniden değerlendirme modeline göre ölçülecektir. Maliyet bedeline göre ilgili varlık ilk maliyet değeri üzerinden ölçülür. Maliyet değerinden varsa amortisman ve değer düşüklükleri indirilir. Eğer ilgili kripto paranın aktif bir piyasası var ise yeniden değerlendirme modeline göre ölçülmesi gereklidir. Yeniden değerlendirme modeli kullanılarak ölçülen bir varlık sınıfında aktif piyasa bulunmayan varlıklar varsa, bu varlıklar maliyet modeline göre ölçülmelidir.

UMS 38 maddi olmayan duran varlıkların maliyet veya yeniden değerlendirmeyle ölçülmesine olanak tanır. Maliyet modeli kullanılarak, maddi olmayan duran varlıklar ilk muhasebeleştirme maliyetiyle ölçülür ve daha sonra maliyet değeri birikmiş itfa payları ve değer düşüklüğü kayıpları ile ölçülür. Yeniden değerlendirme modelini kullanarak maddi olmayan duran varlıklar, etkin bir piyasa olması durumunda yeniden değerlendirilmiş bir tutarda taşınabilir; ancak bu tüm kripto para birimleri için geçerli olmayabilir. Belirli bir varlık sınıfındaki tüm varlıklar için aynı ölçüm modeli kullanılmalıdır. Eğer kripto paranızı süresiz yararlı ömrü olan bir maddi olmayan duran varlık grubunda sınıflamış iseniz bu varlıklar itfa edilmez, ancak değer düşüklüğü testi yıllık olarak yapılmalıdır.

Japonya Muhasebe Standartları Kurulu yayınladıkları standart uyarınca, bir işletme tara-

findan kendi adına elde tutulan aktif bir piyasası olan sanal para birimlerinin, piyasa değerine göre ölçülmesini önermektedirler.

Denetim şirketlerinden PwC kripto paraların ölçümünü aşağıdaki tabloda olduğu gibi geniş bir şekilde özetlemiştir. Tabloda görüldüğü üzere, varlıkların maddi olmayan duran varlık olması veya stok olması durumlarına göre ölçümlerinin nasıl yapılacağı kategorize edilmiştir. Diğer denetim şirketleri de bu konuda PwC ile aynı görüşü paylaşmışlardır.

Tablo 2: Kripto Paraların Ölçülmesi

Uygulanabilir Standartlar	İlk Muhasebeleştirme	Daha Sonraki Değerleme	Defter Değerindeki Değişim
Stoklar Standardı (IAS 2)	Maliyet Değeri	Maliyet ve Net Gerçekleşebilir Değerden Düşük Olan	Maliyet Değerinin Üstünde ise ki böyle bir durum söz konusu olamaz Maliyet Değerinin Altında ise; K/Z
Stoklar Standardı Kapsamında Olmayan Stok Türü (Aracılar Elinde Bulunan Alım satıma Konu Olan Stoklar)	Maliyet Değeri	Satış Maliyeti Düşülmüş Gerçeğe Uygun Değer	Kar/Zarar

<p>Maddi Olmayan Duran Varlıklar Standardı</p> <p>(IAS 38)</p> <p>Yeniden Değerleme modeli</p> <p>(Aktif bir piyasası olması durumunda muhasebe politikası olarak)</p>	<p>Maliyet Değeri</p>	<p>Değer Düşüklüğü ve Birikmiş Amortismanları Düşülmüş Gerçeğe Uygun Değer</p>	<p>Maliyet Değerinin Üstünde İse;</p> <p>Diğer Kapsamlı Gelir</p> <p>Maliyet Değerinin Altında ise; Kar/Zarar</p>
<p>Maddi Olmayan Duran Varlıklar Standardı</p> <p>(IAS 38)</p> <p>Maliyet Modeli</p>	<p>Maliyet Değeri</p>	<p>Değer Düşüklüğü ve Birikmiş Amortismanlardan Düşülmüş Maliyet Değeri</p>	<p>Maliyet Değerinin Üstünde ise ki böyle bir durum söz konusu olamaz</p> <p>Maliyet Değerinin Altında ise; Kar/Zarar</p>

5. Yapılan Tartışmaların Finansal Raporlama Üzerindeki Etkileri

Yukarıdaki bölümlerde kripto paraların sınıflandırılması ve ölçülmesi üzerine farklı kişi ve kurumların görüş ve önerileri üzerinde durulmuştur. Bu tartışmalar sonucunda ortaya konulan görüşler ve öneriler aşağıdaki tabloda olduğu gibi özetlenebilir.

Tablo 3: Kripto Paraların Sınıflandırılması Üzerine Öne Sürülen Görüşler

	IASB	ACCA	AICPA	AASB	ASBJ	E&Y	KPMG	PwC	Deloitte
Nakit/Nakit Benzeri	✗	✗	✗	✓	✗	✓	✗	✗	✗
Finansal Araç	✗	✗	✗	✓	✗	✓	✗	✗	✗
Stok	✗	✗	✗	✓	✗	✓	✗	✓	✗
Maddi Olmayan Duran Varlık	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	∅	✓
UMS 21 Paragraf 16 Gereği Parasal Olmayan Kalem	✓	∅	∅	∅	∅	∅	∅	∅	∅
Yabancı Para	∅	∅	∅	∅	∅	∅	∅	∅	∅
Dijital Varlık	∅	∅	∅	∅	✗	∅	∅	∅	∅
Dijital Para	∅	∅	∅	∅	✓	∅	∅	∅	∅

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, kripto paraların, maddi olmayan duran varlık grubu içinde muhasebeleştirilmesi yönünde ortak bir görüşe varıldığı görülmektedir. Burada dikkate alınması gerekli bir diğer konu ise, alınan kararların veya öne sürülen görüşlerin, finansal raporlara olan etkisi konusudur.

Diğer bir ifade ile kripto paraların maddi olmayan duran varlık olarak kabul edilmesi, stok olarak kabul edilmesi veya bağımsız bir dijital varlık olarak kabul edilmesinin, finansal tabloların zayıf ve sınırlı yönlerine olan etkisi nasıl olacak? Faaliyetlere göre yapılan raporlamada, kripto paralar, işletme faaliyeti bölümünde mi yoksa yatırım faaliyeti bölümünde

mi raporlanacak? Yapılan raporlama finansal bilgi kullanıcılarının hangi beklentilerine cevap verebilecek? Konularının karar alıcıların gündeminde olması önem arz etmektedir.

Bilindiği üzere, finansal raporların zayıf ve kısıtlı yanları, tarihi maliyet üzerinden raporlama, enflasyon ortamlarında gerçek durumun raporlara tam yansıtılmamış olması, maddi olmayan duran varlıkların raporlamalarındaki sorunlar, belli bir zaman dilimini raporlaması, hile yapılmasına yatkın olması, gerçek karın saklanması, nitel bilgi olması, finansal olmayan bilgileri göz ardı etmesi, gelecek odaklı olmaması vb. Yukarıdaki özet tabloda görüldüğü üzere kripto paraların maddi olmayan duran varlık olarak sınıflandırılması ortak görüş gibi görünüyorsa bile, bu sınıflandırmanın doğru olmadığı yönünde görüş bildiren kurumlar da bulunmaktadır. Dolayısıyla Kripto paraların, sınıflandırılmasına ait farklı görüşler finansal raporların yukarıda sayılan zayıf ve kısıtlı yanlarına bir yenisini mi ekleyecek sorusunu akla getirmektedir.

Ayrıca kripto paraların, nakit ve nakit benzeri olması, stok olması veya maddi olmayan duran varlık sınıfında yer alması durumunda, işletme faaliyetleri bölümünde mi, yatırım faaliyetleri bölümünde mi yoksa finansman faaliyetleri bölümünde mi raporlanmalı konusu, karar alıcıların üzerinde durması gereken konulardan bir diğeridir.

Kripto paraların hangi varlık sınıfı içine alınmasında göz önünde bulundurulacak bir diğer etken ise, finansal raporları kullananların, bu raporlardan beklentileridir. Kısacası, kripto paraların muhasebeleştirilmesinde ilgili varlıkların hangi varlık sınıfında yer almasından ziyade, finansal raporlara olan yansımalarının nasıl olacağı sorusundan yola çıkmak, belki yukarıda yapılan tartışmaların daha kolay sonuçlanmasına neden olacaktır.

Sonuç

Kripto paranın değişim aracı olmasından başka, yatırım aracı olabilmesi, alınıp satılabilmesi, merkezi olmaması vb. özelliklere sahip olması, kripto para bulunduran veya bu para türü ile işlem yapan işletmelerin kripto paraları nasıl muhasebeleştireceği sorusu çalışmanın konusunu oluşturmuştur.

Bu çalışmada, kripto paraların nasıl muhasebeleştirileceği ile ilgili oraya atılan görüşler ve öneriler ele alınmıştır. Bu konuda görüş bildiren global muhasebe kurum ve kuruluşları-

nın, ağırlıklı olarak kripto paraların maddi olmayan duran varlık olarak sınıflandırılması konusunda hem fikir oldukları görülmüştür. Ancak kripto paraların hangi iş modeli çerçevesinde elde bulundurulduğuna bakılarak, IAS 2 kapsamına girmeyen diğer stoklar sınıfında kayıt alınmasının da uygun olacağı görüşü ileri sürülmüştür.

Kripto paraların, nakit ve nakit benzeri ve finansal araç özelliği taşımadığı konusunda ise bir uzlaşmanın olduğu tespit edilmiştir. Kripto paraların hangi değer üzerinden ölçüleceği ise maddi olmayan duran varlık olması veya bir aracı tarafından kısa vadeli fiyat dalgalanmalarından faya sağlamak amacı ile elde bulundurulması ve diğer stoklar sınıfında muhasebeleştirilmesine göre belirlenmesi önerilmiştir.

Uluslararası muhasebe standartları açısından kripto paraların muhasebeleştirilmesinin IAS 38 Maddi olmayan Duran Varlıklar, IAS 2 Stoklar, IAS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar standartları kapsamında ele alınmasına vurgu yapılmıştır. Ancak bu konuda açıklanan görüşler ve yapılan öneriler henüz resmîyet kazanmış değildir ve yapılan tartışmalar teknik makale özelliği taşımaktadır.

Global muhasebe kuruluşlarından bazıları, IASB'ın bu konuda ayrı bir standart hazırlaması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bir diğer görüş ise her yeni kripto varlık veya bu tür oluşumlar için yeni bir varlık tanımı yapılması ya da yeni bir standart oluşturmasının da muhasebenin özünden uzaklaşmasına neden olacağını dile getirmişlerdir.

Sonuç olarak, bu konu hakkında yapılan tartışmalar, düzenleyici kurumların belirleyeceği kuralların, resmi olarak ilan edilmesine kadar devam edecektir. Ayrıca, kripto paraların hangi varlık sınıfı içine alınacağı veya "dijital varlıklar veya dijital para" gibi yeni bir varlık sınıfının oluşturulup bu sınıf içinde mi muhasebeleştirileceğinin tespit edilmesi kadar, bu varlıkların belirtilen sınıflara alınmasının finansal tablolara olan etkisinin ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından ortaya konulması önem arz etmektedir. Bundan sonra yapılacak bilimsel çalışmalarda, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesinde finansal tablolar nasıl etkilenecek konusunun detaylı olarak ele alınması literatüre katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

Accounting Standards Board of Japan. (2018). Accounting for virtual currencies. Retrieved from: https://www.asb.or.jp/en/wp-content/uploads/20180315-01_e.pdf.

American Institute of Public Accountants & Chartered Institute of Management Accountants. (2019). Accounting for and auditing of digital assets. Retrieved from: <https://www.aicpa.org/content/dam/aicpa/interestareas/informationtechnology/downloadabledocuments/accounting-for-and-auditing-of-digital-assets.pdf>.

Arslandaş, B. (2016). Kripto para birimleri, bitcoin ve muhasebesi. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1), 349–366

Australian Accounting Standards Board. (2016). Digital currency : A case for standard setting activity. Retrieved from: https://www.aasb.gov.au/admin/file/content102/c3/AASB_ASAF_DigitalCurrency.pdf.

Coinmarket. (2020). Kripto para sayısı. Erişim adresi: <https://coinmarketcap.com>

Danyal, D. (2018). @devrimdanyal, Paranın tarihi. Erişim adresi: <https://twitter.com/devrimdanyal/status/1084013799525568513>

Deloitte. (2018). Classification of cryptocurrency holdings. Retrieved from: <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/audit/articles/fra-classification-of-cryptocurrency-holdings.html>.

Durmuş, S. ve Polat, M. (2018), Sanal para bitcoin. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi KAÜİİBFD, 9(18), 659–673.

E&Y. (2019). Applying IFRS accounting by holders of crypto assets. Retrieved from: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-apply-accounting-holders-of-crypto-assets-updated-september2019/\\$FILE/ey-apply-accounting-holders-of-crypto-assets-updated-september2019.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-apply-accounting-holders-of-crypto-assets-updated-september2019/$FILE/ey-apply-accounting-holders-of-crypto-assets-updated-september2019.pdf).

Exton, J. (2019). From cash to crypto: the money revolution. https://think.ing.com/uploads/reports/IIS_New_Tech_Cryptocurrencies_report_18092019.

Franklin, M. (2016). A profile of bitcoin currency: An exploratory study. International Journal of Business and Economics Perspectives. 11, 80–92.

Gökgöz, A. ve Dizkırıcı ,S. A. (2018). Kripto para birimleri ve Türkiye’de bitcoin muhasebesi. Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies, 92–105.

International Accounting Standart Board. (2019). Holdings of cryptocurrencies. Retrieved from: <https://www.ifrs.org/projects/2019/holdings-of-cryptocurrencies/>.

Kamu Gözetimi Kurumu. (Mart 2020). TMS 38 maddi olmayan duran varlıklar standardı. Erişim adresi: <https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/10239/TMS/TFRS-2020-Seti>.

Kamu Gözetimi Kurumu. (Şubat 2020). TMS 2 stoklar standardı. Erişim adresi: <https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/10239/TMS/TFRS-2020-Seti>.

Kaplanhan, F. (2018). Kripto paranın Türk mevzuatı açısından değerlendirilmesi. Bitcoin Örneği Vergi Sorunları Dergisi. 353, 105–123.

Kızıl, E. (2019). Türkiye’de kripto paranın vergilendirilmesi ve muhasebeleştirilmesi. Mali Çözüm, 29(155), 179–196.

KPMG, (2019). Cryptoassets accounting and tax what’s the impact on your financial statements? Retrieved from: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2019/04/cryptoassets-accounting-tax.pdf>.

Merlinone. (2020). What-is-a-digital-asset. Retrieved from: <https://merlinone.com>.

Procházka, D. (2018). Accounting for bitcoin and other cryptocurrencies under IFRS: A comparison and assessment of competing models. The International Journal of Digital Accounting Research, 18, 161–188.

PwC. (2019). In depth a look at current financial reporting issues. Erişim adresi: <https://www.pwc.com/gx/en/services/audit-assurance/assets/pwc-cryptographic-assets-and-related-transactions-accounting-considerations-under-ifrs.pdf>.

Raiborn, C. ve Sivitanides, M. (2015). Accounting issues related to bitcoins. The Journal of Corporate Accounting & Finance, 25–35.

Serçemeli, M. (2018). Kripto para birimlerinin muhasebeleştirilmesi ve vergilendirilmesi. Finans Politik & Ekonomik Yorumlar, 33–66.

Statista. (2020). Kripto paraların market kapitalizasyonu. Erişim adresi: https://www.statista.com/topics/4495/cryptocurrencies/#dossierSummary__chapter2.

Sterly, A. (2019). Cryptoassets: Accounting for an emerging asset class. Retrieved from: <https://www.cpajournal.com/2019/06/21/cryptoassets-accounting-for-an-emerging-asset-class/>

Şahin, O.N. (2018). “TMS & TFRS ışığında muhasebe, vergi ve denetim açısından bitcoin ve diğer kripto para birimleri. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 20(4), 898–923.

The Association of Chartered Certified Accountants. (2020). Strategic-Business-reporting Retrieved from: <https://www.accaglobal.com/in/en/student/exam-support-resources/professional-exams-study-resources//technical-articles/cryptocurrencies>.

Yalçın, S. (2019). Kripto değişim araçlarının muhasebeleştirilmesi. Muhasebe ve Finansman Dergisi, (81), 101–120.

Yumuşaker, M. (2019). Kripto para ve tipleri, bitcoin olgusu ve muhasebesi. Uluslararası Toplum Araştırma Dergisi, 9(12), 1008–1029.

Özgeçmiş

Prof. Dr. Ümmühan Aslan, 1970 yılında Kırşehir’de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kırşehir’de tamamladı. 1992 yılında Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü’nden mezun oldu. Aynı yıl Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde İşletme/Muhasebe Anabilim dalında yüksek lisans eğitimine başladı.

1993 yılında Ziraat Bankası’nda çalışmaya başlayan Aslan, bir yıl Ziraat Bankası’nda çalıştıktan sonra, 1994 yılında Ziraat Bankası’ndan ayrılarak Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi’nde öğretim görevlisi olarak işe başladı.

2003 yılında Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde doktora eğitimini tamamlayan ve 2004 yılında Yardımcı Doçent unvanını alan Aslan, 2007 yılında Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi’nde çalışmaya başladı.

2012 yılında University of Mississippi’de misafir öğretim üyesi olarak akademik çalışmalarda bulundu. 2017 yılında Depaul Üniversitesi’nde akademik çalışma ve araştırmalar yaptı. 2012 yılında doçent 2018 yılında profesör unvanını aldı.

Halen Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü’nde Öğretim Üyesi olarak çalışan Aslan, muhasebe tarihi, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Dijitalleşme ve Muhasebe, Kripto Varlıklar ve Muhasebesi konularında çalışmalar yapıyor.